

DÉLVIDÉK

Verseczi társadalmi és közművelődési vegyes tartalmú hetilap.

Versecz és vidéke magyar nyelvterjesztő egyesületének hivatalos közlönye.

Szerkesztőségi iroda: Versecz, Laktanya-utca 1054. szám — ide intézendők a lap szellemi részét érdeklő minden küldemény és levelezés. A szerkesztőség számára a levelek és egyéb írásbeli közlemények különben úzv. Kirchnerné fejezeti és rendelési irodájában (az Andrássy-sétány és iskola-utca sarkán lévő Kádics-féle házban) is átvetetnek.

Előfizetési díj: Negyedévre 1 frt. 25 kr. — Félévre 2 frt. 50 kr. — Egész évre 5 frt.

Egyes szám ára 10 kr.

Felelős szerkesztő: Perjéssy Lajos.

Kiadó-hivatal: Kirchner-féle könyvnyomda Verseczen — ide intézendők a kiadó-hivatalt illető előfizetések, hirdetmények és felszólamlások.

Hirdetési díj: A hirdetésekért járó díj legutányosabban számítatik — Bélyegdíj minden beiktatásért 30 kr. — A nyílt térben egy sor 10 kr. — A hirdetésekért kérjük pénteken délig beküldeni.

IV. évfolyam.

Vasárnap 1895. évi július 21-én.

29. szám.

A mai társaságból.

A „le bon ton“ a francia divattal Párisból jött hozzánk; mert ott azt mondják rólunk, hogy a magyarok „barbárok“; bár francia nevelő van házunkban, de azért hiányzik belőlünk a műveltség illatszere.

Műveletlen a „monsieur bon ton“ előtt nyelvünk is. (mert ők nem értik); továbbá nem tudjuk gondolatainkat oly „elegánsan“ rendbeszedni és a mit kell elrejtetni, nem tudunk tömjéneznii; kegyes mosolylyal nem bírjuk embertársainkat lekötelezni.

Illatszera a nyelvben, illatszera a zsebkendőben, a „chic“, a „psütt“, melyet mi helytelennek tartunk, épen nem tartoznak a „noblesse oblige“-hoz, de a melylye! minden francia fennen kérkedik.

Oh, hányat kábit el a „kedves chic“. Hányszor esmál leányainkból, kik egyszerű természetességüknel fogva üde életkedvvel vannak felruházva, féltudós, blasirt lényeket s a gyógyterem számára készült park ültetvényeket. Amíg „monsieur bon ton“ tartja kezében a vezénybotot, addig a mi kedves házi tündéreink valóságosan szerelmesek e párisi bálványba.

A társaságoknak ugynevezet „crème“-je melynek nem szabad hiányozni „jó családnál“, s mely kétségtelenül azt vonja maga után, hogy „nagy házat“ kell vinni, meg-

szerezte a „francia nemzet“-nek hírét (látuk legutóbb a „Panamánál“), s mert Páris a jó izlés hazája és innen terjed szét a „műveltség“, ez az idegen szellem honosodott meg nálunk, láthatlanul fonja fonalát a társaságokba, melyek után nagy ügyességgel gombolitják fel a fonalat. A ki hibázik, az hibázik és nevetségessé válik.

A fiatal ember csupa félelemből, nehogy vétsen a „chic“ ellen, miután hátát alaposan hozzávágta az ajtóhoz s frizurája is megbomlott, toilletjét az előszoba tükre előtt még egyszer rendbe hozza s úgy megy be a szalonba. Egy vén kisasszonyt meghívtak ebédre X. grófnéhez, de üres gyomorral volt kénytelen távozni, nehogy a világ a prózai és köznépnél szokásos „jó étvágy“-at vessa a szőnére. A „le bon ton“ még azt is tanítja, hogy a finom urnök, ha elejtik zsebkendőjüket, vagy kötésüket, azt felvegyük - de egy szegény, öreg, beteges asszonynak, ki lóvasuton már ülőhelyet többé nem kaphat, fel ne keljünk, mert ez határozott merénylet a „Le bon ton“ ellen és még ki is nevetik az embert.

Hogy ez milyen kárára, hátrányára van a magyar társadalomnak, azt természet élő példa bizonyítja. Az urhatnamság öröge: a diestény sugaraiban való fiúdes nemesak az egyéni szabadságot és kényelemszeretetet, de sokszor vagyont és lelki nyugalmat

tép szét. A „Noble passion“ a „Le bon ton“ egyik főkélléke, s a §-ok száma, melyekkel az alantasokat győzik meg és imponálnak nekik, valóságos legio. Az a fő, hogy hibát ne ejtsünk és az illem rabszolgái egy jellel sem árulják el butaságukat, nem engedik arcukba szökni a demokratikus vér hullámaikat, miközben sima nyelvükről csak úgy ömlik a szóár, a válogatott hazugság, mert ez „rangjukhoz illő“. Aztán „mit is szólna a világ!“ Ez a rendes felkiáltás, mely gyakran az igazság, a jog hangja és mily gyakran az emberi érzelmek hü tükre.

A léghőre is nyomasztó, bár a zászlót fennen lobogtatja a természetes érzék előtt, s az élet iskolájában kiképzett finom érzeke van, mégis látszólag biztos utmutatója valamennyi szituációnak. Ép olyan, mint minden formaiság, mint a gép csavarja és igen gyakran elárulja gyámoltatlanságát, ha önállóan akar eligazodni. Vannak emberek, kik tulságos udvariasságból a nagyságos asszonynak megigérik, hogy tiszteletüket teszik; továbbá aláírják émelegően udvarias leveleik alá, hogy szerető barátja vagy barátnője, stb. de az utczán elkerülük egymást és hátuk mögött egymásra kigyót, békát kiáltoznak. Egymást még nem ismerik jóformán, már is „jó barátok“. Mily kétes becsü az ily egyének barátsága, mely telve

TÁRBUZA.

Levél a palócokról.

Miert mentem én a palócok közé? Udvarhelyvármegye monografiája alapos megírhatasait. Szálló szó magyar ajkon a székely-palóc rokonság. Mi az alapja? Nyelvrokonság csak, vagy egyszer-mind a vér egysege? Bármelyik legyen, kerddhető: hogyan került ma közel 500 ezer székely Magyarországnak keleti, s ma 200 ezren felül levő palóc északi részébe? Mikor egy nyelvök volt, együtt éltek, hol s mikor volt ez? Mikor s hol törtent elválásuk? Még Ázsiában? vagy Lebediában s Etelkozben lettek alatt vagy azután? Vagy tan a székelyek legősibb törzse délkeletről jött e földre? A palóc eldenben éjszakról Kiew felől, mint nemely kronikák mondják?

A tudósok eddig e kérdést csak érintették. A székely-palóc rokonság vagy rokonalanság igen hiányos bizonyításu, tudományosan meg igazolva nincs. Egyik fel állítja, a másik tagadja. Irando művem körébe vagván e kérdés, megszerestem aforrasokat s megolvastam, de meggyőződni nem voltam képes, melyik nézetet fogadjam el. Ezért kerestem fel őket Heves, Borsod, Nógrad, Gómorvármegyek tipikusabb községeiben, hogy szememmel, látas- s hallas-

bol meggyőződés után alkothassak íteletet a nem könnyü tárgyban.

Mint székely, fajomat ismerem. Ugy veltem, ha meglátogatom a palócokat házuknál, tűzhelyüknel, hallom beszédüket, s megismerem földét és emlékeit, jellemét és szokasait, házi mezeti és kerti gazdaságát, a férjet az éke mellett s gazdasági iparabán, az anyai gyermekei körében, szöttek, fontat, varrasat és himzeset, maga és leányai viséletét, asztalnemijét és agyleplet, — lehetetlen, hogy meg ne ismerjem, a mi közös, egy es ugyanaz, vagy a mi különös es idegen behatás müve, sem nem székely sem nem palóc, hanem a velük s közöttük élő nepek rájuk való hatásának eredménye.

Úti tervemet Pinter Sándor, első palóc-ismertő tudósunk es Fudura ture statisztikai hivatali leveltáros segítségével készítettem meg. A ki a palócokról ír, legalább ezeket kerddze ki. Ezek bírják az összes palócok iródmait.

S meg egy harmadik: Herman Antal, budai polgari tanítókepző tanár, a ki Jozsef kir. herczeg ő fenségével szerkeszti a „Magyar Étnografia havi folyóiratot“. Ezek mindharmán csaknem élő kaptalanok. Mindeniknek tomerdek sok tudása es nagy palóc gyűjteménye van. En is nekik koszonom kérdésem gyors megismerést s némi tájékozottságot.

Ok neveztek meg nekem a palóc írókat: Horváth Pétert, Istvanly Gyulát, Pap Gyulát, Szabo Istvánt, Szeder Fabiánt, Dortsák Gyulát,

Pápay Károlyt, Balassa Jozsefet, Torkos Sándort s többeket. Mikszath szép müvét már ismerem.

Az első megállóhely Kis-Hartyan, tiszta palóc község volt, benne egyik birtokos Pinter Sándor, a ki velem jöven; saját lakta falujában minden palócokszagot apróra, ugyszolva toviról-hegyire megmutatott es megmagyarázott. Ketten neztük meg palóc szomszédjainak házat, udvarát, pajtáit, csurét, a veteményes es gyümölcsös kertét; megvizsgáltuk a gazda ekéjét, szekerét, a kutat, valyut, minden gazdasági eszköz es szerszám helyét; bementünk a pitvarba, a kis es nagy kamrába, a nyoszolyás szobába, a hol hálnak s a valóságos szobába, a hol laknak es etkeznek; a gazdaszonyok megmutattak a szoves es fonás eszközeit, a motollat, a szovőszekét, nyoszolyák vankosait, derekalkakut, takarót, a nok es férfiak fehér- es ruhaneműit, a lányok, ifjúk es idős asszonyok es férfiak koznapí es ünnepi viséletét, a főző-es sütökemenczet, melyet bubosnak hívnak, szóval: a palóc népelet, háztartas es szokások minden sajátását s mar az első nap beavatott után titkaiba, kutatásom s nyomozódásom legfontosabb tárgyaiba. Így böcsatott utamra áldásai kozt Salgo-Tarjan vasuti állomásán. O visszatért, en egy másik régi palócokszegbe Lapujtőre mentem Nógradban, a hol Mocsary Sándor nagybirtokos vendége voltam, a ki velem jarta be a községet, folkutatunk, kihall

van tulhajtott bókokkal, olyanokkal, melyeket önkételesen kerget ajkukra a „bon ton“.

A társalgás legyen egyszerű, természetes és őszinte; a barátságunk fényét, zománczát a nyíltság adja meg. Ha az élet komoly perceiben barátunkon segíthetünk, adjunk neki jó tanácsot, óvjuk őt és csak akkor várhatunk viszont hasonlót tőle.

Legyünk természetesekek, szavainkban keresetlenek. Hallgassunk a szív szavára, tartsuk meg udvariassági formáinkat az igazság és egyszerűség határai közt; mert ez a társaság, hol magunkat jól érezzük olyan, mint az üde zöld természet, nincsenek festett díszletei, színes falai, nem cizomázzuk fel szép frázisokkal. Ekkor, de csakis ekkor maradhat érintetlenül a „bon ton“ hamis aranykelyhe. **M. L.**

NAPI HIREK.

A helybeli református egyház t. cz tagjait értesitem, hogy ma vasárnap július 21-én délután 3 órakor, a temesvári tiszteletes lelkész úr Istenítiszteletet tartand a főreáliskola rajztermében. Buday József egyházi gondnok.

Kinövezés. A verseczi járásbírósnál megüresedett aljegyzői állásra Jörg András, a segédtelekkönyvire pedig Frank Gyula urakat nevezte ki a miniszter.

Haláloset. Az elmúlt héten is bő aratást tartott a kaszas. A város kiérdemült volt főjegyzője Czvetkovits Sandor e hó 15-én hunyta le örökre szemeit élte 65-ik évében s ugyan e napon Agbaba Illést m kir. honv. századost sujtotta a pótolhatatlan vesztéséig, hogy nejet Könyöki Gaspardi Czölesztint 28 éves korában ragadta el a halál. Mindkét halottat általános részvét kísérte sirjába. Béke poraikra.

A verseczi m. kir. állami főreáliskola első értesítője Buday József igazgatótól szerkesztve e napokban hagyta el a sajtót. Az értesítőből következő érdekes adatokat vesszük ki: A tanári kar áll egy igazgatóból 12 rendes tanárból és 5 hittanáról, azonkívül egy tornatanítóból. A beiratkozott tanulók száma 244 vagyis 8-csal kevesebb mint az elmúlt tanévben; ezekből 184 verseczi illetőségű és csak 40 vidéki. Ebből látjuk, hogy maga Versecz városa egyedül képes az iskolát tanulókkal ellátni, míg Fehértemplom gymnasiumának nagyobb contingense csak 1/3

gattunk mindent, ott sok érdekest találtam és jegyeztem fel.

Homok-Tenyeren Horvath Jozsefné urnó kedves modoru fia és menyé adtak felvilágosítást, mindent megtéve utam sikerére.

Feltűnt előttem a palóczok bizalmatlansága. Kérdeztem okát. Uraim — felelének — félünk az adótól és a finánczoktól. A népnek ma nincs igaz barátja. Nalunk nincs adóhátralék, mi engedelmességek a felsőbbeknek. De az élet olyan súlyos . . . Egyebet is mondtak, a miket, mint a bizalom megnyilatkozásait, mellőzök. Lassankint hajoltak kérésre: megmondták, a mit kérdeztem, megmutatták házaik beosztását, butoraikat, a nők fonál- és vászonkészletüket, az egyszerű, sima és színes csikos, virágos szöveteket, ágy és ruhaneműiket, a lányok, ifjú és idős asszonyok viseletét, a kotényt, szoknyát, mellrevalót, vizitkét, prémes mentet, a mindennapi, vasárnapi s nagy ünnepi partaszerű, gyöngyös s gazdagon díszített főkötőt, megmutatták a férfiak ruháit, a mi csizma, bő gatyá (a pásztoroknál 12 szélvásznonból varrva), varrott és színes bőrrel czifrázott mellrevaló (brusztli), zsinoros kurta kabát, kis kerek kalap, az idősebb asszonyok és férfiak korukhoz illő egyszerűbb viseletét és ruháit. Kérdésemre: mibe kerül egy ifjú asszony ünnepi főkötője? azt felelték: 8—10 frtba. Hogy telik ki e drága cikk kis gazdaságukból? kérdém. A biz uram úgy telik ki — felelének — hogy mi megfogjuk a munkát mindkét kezünkkel. Asunk, kapalunk, szövünk, fonunk, természetmnyeinkkel kereskedünk, takarékoskodunk, s hogy ruhánk szép legyen, arra nézve minden fáradságot megteszünk. A palócz nő szégyenlené, hogy ünnepeken társainal kevesebbé szépen öltözködve jelenjen meg.

Kérdésemre: hogyan van, hogy oly sok

részben kerül ki Fehértemplomból, a többi a vidék szállítja s városunkból is több tanuló van ott, míg Fehértemplomról Verseczen egy sem. Vallásra nézve volt 110 római kath 1 gör. kath. 71 gör. kel. 6 hely. hitv. 5 ág. hitv. és 30 izraelita. Anyanyelvre nézve 46 magyar, 109 német, 6 román és 62 szerb. Az arany e tekintetben ugyanaz, mint tavaly volt. Haladó volt 206 ismétlő 17. A tanulmányi előmenetelre nézve volt 10 tiszta jeles, 34 jeles és jó, 99 jeles, jó és elégséges tanjegyekkel bíró tanuló. 28 tanuló bukott egy-egy tárgyból; két tárgyból bukott 20; többől 33. Ez utóbbiak osztályukat ismételni tartoznak, az előbbieket javíthatnak. Erkölcsei viseletre nézve jó volt 159. Szabályszerű 62. Kevesebb szabályszerű 3. A jövő tanévre a beiratások már június 30-ától július 5-éig folytak, a mennyiben azonban a kellő szám még egy osztályban sem került ki, folytatolagosan még szeptember hó első három napján is lesz beiratás. Az első osztályba csak 9 evüket meghaladott s rendszeren 12 éven aluli tanulók vétetnek fel. Minden tanuló tartozik szülőjével vagy annak helyettesével, s az előbbi év bizonyítványával, keresztlevéllel és oltási bizonyítvánnyal ellátva megjelenni az igazgatóságnál. A beiratási díj 4 frt. 50 kr., mely alól felmentésnek helye nincs.

A hadsereg köréből. F. hó 23-án 320 honvéd érkezik 16 tiszt vezetés alatt Verseczre, hol a honvédkaszárnya közelében augusztus 14-éig sátrakkban lesznek elhelyezve.

A verseczi fehértemplomi egyetemi kör által rendezett táncmulatság nem nagy, de valogatott közönség részvételével folyt le Terpsichore lekes hívei a nagy hőségben páratlan kitartással reggeli 4 óraig hódoltak a táncznak. Kívánjuk ifjainknak, hogy legközelebb rendezendő mulatságuk anyagi tekintetben is oly sikeres legyen, minő a mostani jó kedv tekintetében volt. Felülfizettek: Kirchner E. 5 frttal, N. N. és Bauer J. özv. 1—1 frttal, Stifl R. 70 krral, Waldherr J. 30 krral, Wolfner N., Seemayer Béla és Pasku Emil 20 krral.

Életveszélyes játékot üznek, mint értesülünk egyes gyermekek, kik Flaubert puskákkal és revolverekkel felfegyverkezve, az ördögárok közelében éles töltésekkel lövöldöznek. Figyelmeztetjük a rend őreit és a t. szülőket, vegyék elejét a netán bekövetkezhető nagyobb szerencsétlenségnek.

Bolti tűz tört ki múlt csütörtökön ejjel Hofmann testvérek üzletében, mely csakis tűzorségünk gyors és ügyes fellépése által nem vált végzetessé. Tűzoltó-águnk ezuttal is, mint más bolti tüzeseteknél a kémiai oltási eljárás segélyével folytatta el a veszedelmes tüzet.

Az őszi hadgyakorlatok a közös hadsereghez tartozó tartalékosok egyrésze számára augusztus 5-én, másik részére szeptember 6-án

viseletüket az élénk piros szín, a selyem és finom bőr díszíti? Ez uram úgy van — felelének — hogy a mi népünk és férfaink ezt szeretik. A palócz asszonynak is addig tetszik inkább az élet, míg ifjú. Mihelyt néhány éve ifjú asszony korának eltelik, mindjárt félretesz a cifra főkötőit lányának, s a maga korához való más ruhát szerez, barnát vagy sötétet. Ez kívánja — mondák — a tisztesség . . . Láttam selyem és bársony, ezüst és arany díszítésű pártas főkötőt, a mit már a harmadik nőnemzedék birtulajdonul, gondosan megőrizve, mint családi klenódiomot.

A palócz rendkívül munkás nép. Férfiak, nők, kicsik, nagyok mezőn voltak, mert éppen szénakaszáláskor jártam köztük. Ilyenkor őket a mezőtől elvonni nem lehet. Otthon vagy csak öregeket, vagy bezárt ajtókat találtam, melyek elé egy darab fa vagy seprő volt támasztva, annak jeléül, hogy nincsenek otthon. A szénakaszálás fontos náluk a takarmányért, mert ez marhatartásuk alapja, a miből pénznek, szép csikókat nevelnek s 300 forintot is eladják. Jellemző, hogy az egész palóczságon, kivált a nők, oly tisztán és szépen öltözködve jelennek meg a mezei munkán, mintha templomba mennének. Fehérlik a mező szep fehér ingeik- és kendőik-től, a mit piros és rózsaszín főrevaló selyemkendőjük, fersingök és kötényök tarkít meg. Öt-tíz, vagy 10 20 így öltözött lány és asszony, villat és gereblyét tartva kezében, vagy hajladozó levelu kokoriczát, krumplít kapálva, s jökedvüleg c evogve, olykor énekelve, midőn a nap delelőre jár s a test sajt árnyékát fedi el, szép kepe a mezei népeletnek! Egy magyar Virgilius tollára érdemes tárgy . . .

Egy ut mellett réti nőmunkásait megkérdeztem: mi oka, hogy oly szépen öltözködve mennek mezei munkára? Ez, uram, nálunk szo-

kezdődnek, míg a honvédségnél augusztus 21-én veszik kezdetüket. Az 1886, 87, 88, 90 és 92 évekből behívott tartalékosok legkésőbb augusztus 5-én tartoznak jelentkezni.

Az aszfaltozás dolgában e napokban a városi építési bizottság gyűlést tartott s a polgármester elnökle alatt egy albizottságot küldött ki a makadamkövezet tartósságának és czelszerűségének tanulmányozására.

A városkert mellett volt lövőhelyiséget Mazsary Rezső ur nyári színháza alakította át s az itt fennálló műkedvelő társaság mult vasárnap avatta fel az „Epidemisch“ előadásával. Az előadásról közvetlen tapasztalatot — nagy sajnálatunkra — nem szerezhettünk magunknak, de mint halljuk, jól sikerült és szépen volt látogatva.

Verseczi rokkantak dalegylete (Werschetzer Invaliden-Gesangverein) neve alatt új dalegyesület van alakulóban. Az egyesület vagyona felosztása esetén a r. k. templomnak jut. Az alakulás vasárnap július 21-én tartatik meg.

Stambulow a bolgárok egyik legnagyobb költője és államférfia, ki éveken át védte Bulgária függetlenségét idegen beavatkozás ellen, gyilkos merényletnek lett áldozatává. Június 15-én este a kaszinóból jövet tamadta meg három ember, s a fején és kezében kapott súlyos sebekben belehalt 18-án virradó reggel.

A király megmentője. A napokban hunyta le örök álomra szemét a király megmentője az agg gróf O'donnel Miksa Karoly salzburgi birtokán. O'donnel Károly gróf 1812-ben született az ir származású gróf O'donnel Mórnak De Lique Krisztinával való házasságából. A gróf 18 éves korában a császári hadseregbe lépett és ott az ezredesi rangfokozatig vitte fel. Résztvett az 1848-diki olaszországi hadjáratban, majd 1849-ben a Magyarország elleni harcokban is szerepelt. A harcmezőn szerzett érdemei elismerésül a királyhoz osztották be származásuknak. Ebben az állásában saját élete kockáztatásával megmentette uralkodója életét 1853. február 18-án egy ellene elkövetett merénylet alkalmával és e tette által feledhetetlen szolgálatokat tett a dinasztának. O'donnelt, a kinek ir nemessége Ausztriában nem volt elismerve, hősies önfeláldozásért a Lipót-rend nagykeresztjével és az osztrák grófi méltósággal tüntette ki a király. Azonkívül lovag és nagykereszt, csillagok, házi érdemelek és rendjelek egész sorozatát kapta a monarchiával barátságos viszonyban élő idegen udvaroktól. Bécs, Praga, Pest és Laibach városa díszpolgáruvá választotta. De a legszebb ajándékkal mégis a király anyja, Zsófia főhercegnő kedveskedett a grófnak. Az ajándékot egy gyűrű képezte, a melyet a király a merénylet napján viselt. A főhercegnő a gyűrűbe ravéslette köszönetét e

kás — válaszolák, — így tettek apáink, így teszünk mi is. Sem férjünk, sem az ifjak nem szeretnének minket nem így öltözködve látni. Megjegyeztem előttünk, hogy szép szokás örizzék meg tovább is, s ők orvendeni látszottak rajta.

Sok helyt kíváncsian kérdezték utam célját. Én az ezredéves ünnepe irandó művem terét s célját hoztam föl. Többek előtt ismeretes volt néplapjaikból, a miket jártnak és olvasnak. Mikor a székelyek velük való rokonságának nyomozását érintettem, kissé bamulálsba estek, szeretnének — mondák — nem egy — székelyt látni. Bennem azt látnak, nézzenek meg jól — mondám. — Mintha hasonlítna is uram! a kied (egészen így, székelyesen ejté ki beszélő tarsam e szót) szava a miénkhez, mondák egy törzsokos palócz bíró. Én erre a palócz és székely közös kiejtésű székely pár mondatot említettem fel előttük. Há (a t-betűt a palócz is, a székely is olykor elhagyja) hogy tetszik ides (az é-t i-vé lágyítják mindketten) lelkom kieteknek a széköl? No hat úgy, mint minmagunk — felelének. — Hát ha még dalok is kieteknek olyat, a mit kietek is ismernek s ezzel elénekeltem nekik a népies székely fél versszakot:

Nem öttem én ma egyebet,
Fekete retket, kenyeret . . .

Ugyde uram! az Isten adja (aldja) meg, hiszen ez a nótá éppen úgy megy, mint nálunk — jegyzék meg s alig tudtak csodálkozásból folocsudni.

Mikor mar bizalmuk egészen biztosítva volt részemre, azt a kérdést intéztem egy öreg palóczhoz, kinek házában e jelnet lefolyt, nem lehetne e Szent-Domokoson (mert e községben történt e beszélgetésem) néhány leányt találni.

szavakban: „Isten fizesse meg“ és átkötötte egy hajszállal, a mely a király vérebe volt áztatva. A hadsereg is gyönyörű ajándékot küldött a bátor katonának. Egy művészileg kidolgozott ezüst pajzs volt a hadsereg ajándéka, a melyen plasztikusan volt kifejezve a grót hősiessége. A pajzs következő feliratokat viselte: „Az egész birodalom örvend egy ember tettének.“ „Te vagy hű képmása az osztrak hadseregnek.“ „A te neved örökké élni fog.“ A pajzs most a bécsi arzenalban levő osztrak hadi muzeumban van. A király megmentését az akkori lapok így írják le: 1853. febr. 18-án egy verőfényes télina-pon a fiatal 23 éves uralkodó sétára indult a Burgból a Löwelbastyá irányában és onnan az az Augustiner-bástyára. Oda érkezve, a király a bástya mellvédjéhez támaszkodott és onnan nézte a sáncokban gyakorlatokat teljesítő csapatokat. Abban a pillanatban közeledett a királyhoz egy fiatal ember, aki addig tiszteletteljes tavolságban állott és kabátja zsebéből egy nyolcz hüvelknyi hosszú konyhakést rantott elő, és azzal a korlátlan áthajolt uralkodónak nyakába döfött, és készüléket tett arra, hogy a döfést ismétlje. A második döfést azonban már elhárította a gyorsan odaugrott szárnysegéd O'donnell ezredes, a ki megmarkolta az orgyikos fegyvert és egyuttal teljes erejével rávetette magát a duhosen védekező gyilkosra, hogy ártalmatlanná tegye. Időközben egy mérsárosmester Ettenreich József is a merénylet színhelyére érkezett és együttes erővel sikerült megfékezni az örvöngő merénylet. Az orgyilkos Libényi Janos Magyarországból bevándorolt szabólegény volt, a ki néhány nap mulva a bitófan végezte életét. A király egy percze sem vesztette el lélekjelenlétét és a vagás után rögtön kardot rántott és védelmi állásba helyezkedett. A vér azalatt egyre ömlött a sebből a király zöld dzsidás egyenruhájára. Szerencsére a seb nem volt mély, mert a döfést feifogta a hirály nyakkendőjén levő fémkapocs. A merénylet késének hegye egészen elgörbült az erős döféstől. A király letörölte nyakáról a vért azzal a kendővel, a melyet O'donnell ezredes nyujtott át neki és fájdalmasan mosolyogva így szölt: „Osztom Milanóban harczoló derék katonám sorsát.“ Hogy e mondást megérthessük, tudnunk kell, hogy öt nappal a merénylet előtt a Radetzky tábornagy főparancsnoksága alatt álló helyőrségben Milanóban zendülés tört ki, a mely alatt egy törökkel felfegyverezett tömeg a milánói helyőrség tizenhárom katonáját leiszurta és többeket megsebesített. Erre az eseményre vonatkozott a király megjegyzése. A király nem vesztette el erejét és gyalog ment át az Albrecht-palotába. O'donnell ezredes a merénylettel folytatott küzdelemben egy szurast kapott a vállába, azonkívül több karczólást is szenvedett. Alig értek az Albrecht-pa-

lotába, az előrohano szárnysegédek egyike kifejezést adott abbali aggodalmának, hogy a kés hegye meg volt mérgezve. Alig hogy ezt meghallotta, rögtön a pamlagon fekvő király fölé hajolt és kiszivta az erősen vérző sebet. Szerencsére a mérgezés nem fógott fenn. Néhány nappal a merénylet után Ferdinánd Miksa főherczeg, a király öcsese, felhívást bocsátott ki, hogy az uralkodó szerencsés megmenekülése emlékére a merénylet helyén egy fogadalmi templomot építsenek. Erre a felhívásra épült a „Votivkirche“, a mely Bécs egyik legmonumentálisabb ékességét képezi. Azonkívül kilencz fogadalmi templom épült a monarchia minden részében és 284 jótékony alapítvány létesült a történelmi nevezetességű nap emlékére. Az utolsó két évtizedet O'donnell gróf a legnagyobb visszavonultságban töltötte. A tarsaságokba nem jart el és két nyugalmazott katona képezték állandó környezetét. Albrecht főherczeg jubileuma alkalmával volt Bécsben. A király minden alkalommal kitüntette hős megmentőjét, a ki most 83 éves korában bevégezte életét, a melyet dicsőségteljesen tett önfeláldozásával.

Cseregyermekkeresetnek. Alig pár napja hogy magyar nyelvterjesztő egyesületünk szokásos felhívását közölte, s már is az ország minden tájékáról érkeznek a levelek, melyben cseregyermekkereseteket ügyelnek fordulnak egyesületünkhöz. Somogyi László állami iskolai igazgató (Monor) VI. elemi oszt. végzett fiát a szünidőre is ideadná cserébe. Földesi Imre földbirtokos (Bihar-udvardi) V. elemi oszt. végzett fiát adná cserébe. Bogyey Pál gor. kel. lelkész (Nagyvárad) 13 éves II. polg. oszt. végzett leányát, Kaali Nagy Endre pénzügyi titkár (Nagyvárad) a promontrei kath. gymn. III. oszt. végzett fiát kívánna cserébe adni. Hay Gyula földbirtokos (Jászberény) négy éves kis fia mellé keres egy 12-14 éves szegény német leánykát jászársul. Hajlandó a leánynak fizetni is, valamint ruházni, az utiköltséget oda és vissza megtéríteni. Lengyel Károly királyi járásbíró (Tenek Bihar megye) 9 éves leányát. Richter Antal magy. kir. posta és tavorítiszt (Budapest VII. Csömöri-ut 81 szám) 12 éves leányát és 7 esztendősi fiát adná cserébe. (Ajánlatos szegény sorsú egyetemistának.) Rados János közs. tanító (Török Bécs) 10 éves fia helyett keres cserét. Bany Józsefné kir. törvényszéki bíró neje (Nagyvárad) egy szegény sorsú német anyanyelvű 14-15 éves leányt kívánna hat éves leánya és 3 éves fia mellett, mint játszótársat alkalmazni. Hajlandó valamit fizetni a leányt ruházni is. Az utiköltséget oda és vissza megtéríteni. Soth György hivatalnok a M. A. V. osztálymérnökségnél (Szolnok) 11 és 8 éves fiát adná cserébe Verseczre. Horváth Ferencz igazgató-tanító (Horgos) 10 éves fiát; — Radoc János közs. tanító (Török-Bécs) 12 éves fiát adná cserébe. Bővebb felvilágosításokkal Perjessy L. áll. főrealisk. tanár, egyleti titkár szolgál.

Boldog versecziek. Ha a közeljövöben számos kivándorló Amerika helyett Versecz varosát fogja fölkeresni és ott telepszik le, abban nagy része lesz a Hickmann nemet professzor most megjelent földrajzi és statisztikai zsebatlaszának, melyben a tudós tanár kisüti, hogy Versecz az osztrákmagyar-monarchia legolcsóbb varosa. Hiteles adatok alapján kiszámította Hickmann, hogy a mi Budapesten és Bécsben 1 ftba, Salzburg, Brünn és Prágában 95 krba, Lemberg, Krakko, Olmütz és Grácban 92 krba, Linczben 85 krba, Debreczenben és Kremszben 75 krba, Welszben, Szegeden, Görzben, Kolozsvart és Bécsújhelyen pedig 78 hrba kerül, ezt odaadják Verseczen potom 66 krajczárért. Versecz varosa mindent megtett, hogy ez az öket híressé tevő atlasz minél szélesebb körben elterjedjen.

Kossuth Lajos billárdasztala. Kossuth Lajos ereklyéi között a billárdasztalhoz fűződik a legtöbb emlék. Nemcsak a szórakozás, hanem a testgyakorlás kedvéért szeretett vendégeivel billárdozni s még életének utolsó esztendeiben is ugyesen bánt a dáköval. Ez a billárdasztal a hozzatarozó husz-harmincz golyóval és dákökkel együtt a Budapesti Függetlenségi és Negyvennyolczas Polgari Kör tulajdonába ment most át. A kör a Kossuth-szobában fogja őrizni.

Kiállítási levelezőlapok. A kereskedelmi miniszterium a millenniumi kiállítás alkalmából külön levelezőlapokat nyomtat, a melyeken a kiállítás és a főváros látóképei vannak feltüntetve. E kiállítási levelezőlapok tervezésével és akvarelben való megfestésével a miniszter Vágó Pál, Róskovics Ignác, Kinnach László és Cserna Gyula festőművészeket bizta meg. a kik

a levelezőlapok mintáit már bemutatták a miniszternek és a kiállítás igazgatóságának. A levelezőlapokon művészi kivitelű, csinos rajzok vannak. Ezeket az új levelezőlapokat, a melyek színes nyomásúak lesznek, a jövő év elején forgalomba hozzák.

A gyorsvonatok gyorsítása. A magyar államvasutak igazgatósága — mint értesülünk — azt tervezi, hogy a gyorsvonatokat gyorsítani fogja sebességüket megnövelni óráukint 100 kilométerre. E végből érdekes kísérletek történtek most a kolozsvár-aphidai vonalrészén gyorsvonat-lokomotivokkal. Négy gépet próbáltak ki, fokozott sebességgel, úgy hogy a gyorsaság végre nagyobb volt 100 kilométernél. A próba kitűnően sikerült: sem a gépeken, sem a pályán a kísérlet után elváltozásokat nem találtak, a közlekedés biztossága tehát teljes volt.

Az 1774. évi erdőlyi árszabás. Nem lesz érdektelen, kivált ma, mikor egy közepes javadalmaszása hivatalnok embernek hat napon át kell koplalnia, hogy a hetedik jó lakhasson s adóságokba kell vernie magát, ha tisztességes ruhában akar járni, megtudni, milyenek voltak az élelmi cikkek és egyéb dolgok árai éppen másfél száz esztendő előtt. Fizettek akkor: egy búkkmakkon hizott jó kövér sertésért 3 forintot, egy süldő malacért 60 denárt, egy pár tavalyi ünőborjuért 4 forintot, jó juhbőrért 24 denárt, szép nagy nyest bőrért 1 forint 70 denárt, egy pár férfinak való csizmaért 1 frt 12 denár, asszonyembernek való szattyán új csizmaért 1 forint 2 denárt, egy pár csizma alá való jó talpért 24 denárt. Egy kocsinak az ára egész készüléteivel együtt 11 forint volt, hat ökor után való egy jó szekér száraz tölgy-gyertyán és bikkfának az ára, mikor jó ut volt 68 denár volt, egy font új szalonnaé 9 denár, egy pár rideg ludé 12 denár, egy pár csirkéé 5 denár, egy nyulé bőröstől 15 denár, egy font borju husé 6 denár. Mekkora krözus volna ezek mellett az árak mellett ma egy 600 forintos fizetéssel bíró hivatalnok.

A pajorok kártételei a deliblati homokban. A deliblati szőlőtelepítések utai gyümölcsfakkal lettek beültetve. Ezen gyümölcsfák közül azonban nagyon sok ment tönkre és a kutatás azt derítette ki okul, hogy minden ilyen kiszáradt fán 4-7 cserebogár-kukacz tanyázott, a melyek a gyümölcsfák gyökereit megrágták és megcsontították. Nemcsak az 1-2 éves szőlőtölkéket, hanem a több éves gyümölcsfákat is megtamadjak a futó homokokban a pajorok. Veni János azt ajánlja, hogy a balbiani kenőccsel legyenek megkenve a vesszők, mielőtt elültetve lesznek és azonkívül a környezete kapalva, mert a cserebogár nagyon szeret begyepesedtet, tehát olyan helyekre huzódni, a hol nem zavartatik. A dudlai, bracetgai szőlőtelepítmény már is 20 000 gyümölcsfát ültetett el; főleg pedig ősi barackkokat. A pajor által okozható kártételeknek tehát ott elegendő terük van.

Önkéntesek végzetes párbaja. Nagyváradon Gugenberger és Vosalik huszárönkéntesek véres kardpárbajt vívtak. Vosalik mellén és karján olyan súlyosan megsebesült, hogy haldoklik.

Agyon'ött földbirtokos. Lugoson ismeretlen tettes Borduz Péter földbirtokos lakásának ablakán belőtt. Borduzt a golyó szajba találta és azonnal megölte. Holtan rogyott össze.

A tanítóképzők szaporítását tervezi a közoktatási miniszter, mert az utóbbi években egyre érehetőbb a tanítóhiány az egész országban. Mi azonban tudjuk, hogy a hiány nemcsak a tanítói állásoknál köszöntött be, hanem a tanítóképző intézeteknél is, a hol már meglehetősen apad a jelentkezők száma. Mas módon kellene hát segíteni a tanítóhiányon. Tessék államotítani az összes népiskolákat, a tanítóknak tisztességes megélhetést s az előlépésre módot biztosítani, hogy a tanítói állás keresetesebb legyen. Ilyen dolgokat csak úgy lehet véglegesen nyélbe ütni, ha egyenesen a szeg tetejébe vágunk.

Szerb hazafi a szerbekhez Temesvármegye Vöröstemplom nevű közégéből, egy derék, hazafi Szavkovicz Szvetozár szerb birtokos felhívást tett közre a Fehértemplomban megjelenő Néra című helyi újságban. Óva inti ebben a Szerbiába való kivándorlástól magyarországi szerb testvéreit. Fölhivása telve van a magyarországi szabadság dicsőítésével s ezeket mondja: Néhány év óta, szerb testvéreinkben nagy hajlandóság van a Szerbiába való vándorlásra. Mivel még most is vannak, kik a tapasztalatlan népnek arany hegyeket ígérnek, ő, a ki beutaz a Szerbiát, értesüléseket szerzett az ottani viszonyokról, életmódról, mindenek, a kinek még kelve van kivándorolni, kötelességének ismer megmondani, hogy nincs olyan szabadság Szerbiában, sőt másutt sincs, mint drága

Az utolsó sort igaz érzéssel dalolták el, hogy megindította a szívet. Én tapsoltam rá, megköszöntem szépen, kezükbe egy-egy szép új veretű koronát adva, s kértem, hogy a kis dalt és nevüket Napló-könyvembe írják be. Sike Rozi nevet, nem megnyujtva Rózinak. Kér, hogy én is irjam és szedessem úgy (ha ugyan irok rólok), mert ő palócz lány, s a palóczok híven megörzik mindenben ősi szokásaikat. A másik kettő is beírta nevét, egészen helyes leírással, mintha valamelyik fővárosi képzőben tanult volna.

Az én palócz ismeretem Szent-Domokoson sokat gyarapodott. Három szép énekes lányára kellemesen fogok soká emlékezni.

Jakab Elek.

